

Uwagi Urzędu Nadzoru EFTA

Sprawa C-522/18*

Pismo złożone przez:

Urząd Nadzoru EFTA

Potoczna nazwa sprawy:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Data wpływu:

20 listopada 2018 r.

[...]

UWAGI NA PIŚMIE

przedłożone zgodnie z art. 23 akapit trzeci statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przez

URZĄD NADZORU EFTA

reprezentowany przez Jamesa Stewarta Watsona, Ingibjörg-Ólöf Vilhjálmssdóttir, Catherine Howdle i Carstena Zatschlera

Wydział Spraw Prawnych i Wykonawczych,
działających w charakterze pełnomocników

W SPRAWIE C-522/18

DS

przeciwko

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

w której Sąd Najwyższy w sprawie odwołania wniesionego przez DS od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle, o ustalenie obowiązku ubezpieczenia złożył wnioszek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zgodnie z art. 267 TFUE

* Język postępowania: polski.

[Or. 2]

Spis treści

1. Wstęp: znaczenie dla EOG.....	3
2. Niezawisłość władzy sądowniczej jako podstawowy aspekt państwa prawnego w Unii Europejskiej i EOG.....	4
3. Niezawisłość władzy sądowniczej: kryteria.....	6
4. Znaczenie niezawisłości władzy sądowniczej w Unii/EOG	7
5. Zastosowanie do sytuacji w postępowaniu głównym	9
6. Wnioski.....	11

1

1. Wstęp: znaczenie dla EOG

- 2 Odesłanie prejudycjalne przedstawione przez Sąd Najwyższy podnosi kwestie o fundamentalnym znaczeniu nie tylko dla porządku prawnego Unii Europejskiej, ale także dla porządku prawnego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (zwanego dalej „EOG”). Choć porządek prawny ustanowiony przez porozumienie EOG różni się pod wieloma względami od porządku prawnego Unii Europejskiej, a w szczególności dąży do mniej dalekosiężnego poziomu integracji niż ten ostatni porządek^{1 2}, różnice te w żadnym razie nie obejmują samych podstaw i wartości, na których się opierają oba porządki prawne. Mówiąc konkretniej, oba porządki prawne opierają się w równej mierze i zasadniczo na poszanowaniu praworządności we wszystkich jej przejawach. Jak potwierdzono w preambule do porozumienia EOG, stosunki między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi a należącymi do EOG państwami EFTA są oparte na „trwałych wspólnych wartościach oraz tożsamości europejskiej”.
- 3 Co więcej, jakiegokolwiek wątpliwości dotyczące niezawisłości władzy sądowniczej w państwie członkowskim Unii Europejskiej mogą potencjalnie i dogłębnie wpłynąć na pozycję podmiotów gospodarczych nie tylko z innych państw członkowskich Unii Europejskiej, ale także z niebędących członkami Unii Europejskiej państw EOG, gdy podmioty te dochodzą swoich praw związanych z rynkiem wewnętrznym przed sądami w tym państwie członkowskim Unii Europejskiej. W tym kontekście należy mieć na uwadze, że wszystkie sądy krajowe w ramach systemu Unii/EOG działają w charakterze sądu europejskiego, gdy stosują prawo wynikające z odpowiednich traktatów, i że zasadniczą kwestią jest to, by mogły pełnić swoją funkcję, opierając się jedynie na prawie i nie podlegając żadnym bezpośrednim lub pośrednim wpływom zewnętrznym.
- 4 To właśnie z tych względów Urząd Nadzoru EFTA (zwany dalej „Urzędem Nadzoru”) postanowił przedłożyć uwagi na piśmie zgodnie z art. 23 akapit trzeci statutu Trybunału Sprawiedliwości. Czyniąc to, Urząd Nadzoru ograniczy swoje uwagi do pierwszych dwóch pytań dotyczących zasady niezawisłości sądownictwa, koncentrując się w szczególności na jej znaczeniu dla funkcjonowania EOG.

¹ Opinia doradcza Trybunału EFTA z dnia 10 grudnia 1998 r. w sprawie E-9/97 Erla Maria Sveinbjornsdóttir przeciwko rządowi Islandii, pkt 59.

² Na szersze znaczenie tej kwestii na poziomie europejskim wskazuje także na przykład stwierdzenie Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, zgodnie z którym „[k]oncepcja państwa prawa jest kamieniem węgielnym działalności OBWE w zakresie praw człowieka i demokratyzacji. Nie tylko obejmuje ona formalne ramy prawne, ale także ma na celu sprawiedliwość opartą na pełnej akceptacji godności ludzkiej”. Zobacz www.osce.org/ruleoflaw.

- 5 Urząd Nadzoru ma świadomość, że dwa pierwsze pytania przedłożone przez Sąd Najwyższy dotyczą tylko kilku z szerokiego zestawu środków niedawno przyjętych przez rząd polski w odniesieniu do ustroju sądownictwa w Polsce, które to środki budzą wątpliwości co do poszanowania [Or. 2] zasady niezawisłości władzy sądowniczej w tym państwie członkowskim w bardziej strukturalnym ujęciu. Poza środkami wprowadzonymi w odniesieniu do Sądu Najwyższego odnoszą się one m.in. do składu Trybunału Konstytucyjnego, składu Krajowej Rady Sądownictwa oraz pozycji sędziów w sądach powszechnych. Choć oczywiście do kwestii tych nie można się odnieść w ramach rozpatrywanego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, warto przypomnieć, że zostały one podniesione w ramach postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wszczętego przez Komisję przeciwko Polsce na podstawie art. 258 TFUE, a także w ramach kilku innych wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonych przez Sąd Najwyższy^{3 4} oraz w postępowaniu przewidzianym w art. 7 TUE. Jako takie kwestie te stanowią istotny kontekst dla niniejszej sprawy.

2. Niezawisłość władzy sądowniczej jako podstawowy aspekt państwa prawnego w Unii Europejskiej i EOG.

- 6 W Unii Europejskiej zasada niezawisłości władzy sądowniczej jest mocno zakorzeniona zarówno jako element państwa prawnego, uznanego za jedną z podstawowych wartości Unii w art. 2 TUE, jak i jako podstawowy warunek zagwarantowanej w art. 19 ust. 1 zdanie drugie TUE zasady skutecznej ochrony prawnej. Zasada ta została także wyrażona w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jako konsekwencja art. 6 ust. 1 i art. 13 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwanej dalej „EKPC”). Warto zauważyć ponadto, że poszanowanie podstawowych wartości związanych z państwem prawnym stanowi warunek przystąpienia do Unii Europejskiej (art. 47 TUE) i pozostaje istotne także później (art. 7 TUE).
- 7 Bez konieczności przytaczania treści wyroku C-64/16, Associação Sindical dos Juízes Portugueses⁵, Urząd Nadzoru zauważa, że Trybunał wyraźnie i z naciskiem potwierdził w nim te zasady, przy czym podkreślił, że mają one zastosowanie nie tylko na poziomie Unii, ale także na poziomie państw członkowskich w odniesieniu do sądów krajowych⁶. O ile w odniesieniu do sądów krajowych i innych organów sądowych zasady te nie mają zastosowania jako niezależne standardy, lecz tylko w takiej mierze, w jakiej organy te rozstrzygają kwestie objęte zakresem prawa Unii Europejskiej, o tyle nie ulega wątpliwości, że Sąd

³ Sprawa C-619/18 Komisja/Polska, EU:C:2018:852; środki tymczasowe.

⁴ Sprawa C-537/18 Krajowa Rada Sądownictwa; sprawy połączone C-558/18 i C-563/18 Miasto Łowicz i in.; a także sprawa C-625/18 DO, wszystkie w toku.

⁵ Wyrok z dnia 27 lutego 2018 r., Associação Sindical dos Juízes Portugueses/Tribunal de Contas, C-64/16, EU:C:2018:117.

⁶ Ibidem, pkt 42.

Najwyższy jest właściwy do orzekania w sprawach wymagających stosowania prawa Unii Europejskiej i prawa EOG. **[Or. 3]**

- 8 W kontekście porozumienia EOG główne źródła, na których opiera się stosowanie zasad skutecznej ochrony sądowej i niezawisłości władzy sądowniczej w ramach porządku prawnego EOG, można znaleźć z jednej strony w preambule do porozumienia EOG, a z drugiej strony w orzecznictwie Trybunału EFTA.
- 9 Preambuła do porozumienia EOG stwierdza, że Umawiające się Strony poprzez porozumienie EOG wyraźnie zmierzają do „zapewnienia odpowiednich środków wykonania, w tym na poziomie sądowym”⁷. Podstawowe zadanie sądów w realizacji celów porozumienia zostało podkreślone w dalszej części preambuły, w której mowa „o ważnej roli, jaką będą odgrywać jednostki w Europejskim Obszarze Gospodarczym poprzez korzystanie z praw powierzonych im na mocy [tego] porozumienia oraz poprzez sądową obronę tych praw”⁸. Wreszcie preambuła stwierdza, podobnie jak art. 106 porozumienia EOG, że w dążeniu do osiągnięcia i utrzymania jednolitej wykładni i stosowania tego porozumienia strony będą działały, „w pełni uznając niezawisłość sądów”⁹.
- 10 Niezależnie od tych odniesień znajdujących się w preambule, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału EFTA zarówno postanowienia porozumienia EOG, jak i przepisy proceduralne Porozumienia pomiędzy państwami EFTA w sprawie ustanowienia Urzędu Nadzoru i Trybunału Sprawiedliwości (zwanego dalej „PUNTS”) należy interpretować w świetle praw podstawowych stosownie do tego, jak je określono w EKPC. W tym kontekście Trybunał EFTA odniósł się wyraźnie do normy określonej w art. 6 ust. 1 EKPC, zgodnie z którą „[k]ażdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym [...]”¹⁰. Zgodnie z tym podejściem Trybunał EFTA podkreślił również, że zasada niezawisłości władzy sądowniczej jest jedną z podstawowych wartości wymiaru sprawiedliwości”¹¹.
- 11 Poza tym w postanowieniu z dnia 20 lutego 2017 r.¹² prezes Trybunału EFTA, wskazawszy, że postanowienia porozumienia EOG mają w znaczącym zakresie na celu korzyść jednostek i podmiotów gospodarczych w całym EOG oraz **[Or. 4]** że

⁷ Preambuła do porozumienia EOG (Dz.U. 1994, L 1, s. 3), motyw czwarty.

⁸ Ibidem, motyw ósmy.

⁹ Ibidem, motyw piętnasty.

¹⁰ Wyrok Trybunału EFTA z dnia 28 września 2012 r. w sprawie E-18/11 Irish Bank Resolution Corporation Ltd przeciwko Kaupping hf, [2012] EFTA Ct. Rep. 592, pkt 63, 64.

¹¹ Orzeczenie Trybunału EFTA z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie E-21/16 Pascal Nobile i DAS Rechtsschutz- Versicherungs AG, [2017] EFTA Ct. Rep. 554, pkt 16.

¹² Postanowienie Prezesa Trybunału EFTA z dnia 20 lutego 2017 r. w sprawie E-21/16 Pascal Nobile i DAS Rechtsschutz- Versicherungs AG, O, przytoczonej wyżej, pkt 23–25.

z tego względu właściwe funkcjonowanie tego porozumienia zależy od tego, by te jednostki i podmioty mogły dochodzić praw, z których mają korzystać, zauważyć:

Bez niezawisłego sądu cel porozumienia stałby się bezskuteczny, a państwa EFTA nie zapewniłyby ochrony praw jednostek i podmiotów gospodarczych. Zachowanie niezawisłości władzy sądowniczej nie jest przywilejem dla sędziów, ale gwarancją poszanowania tych praw i bastionem porządku demokratycznego¹³.

3. Niezawisłość władzy sądowniczej: kryteria

- 12 Urząd Nadzoru podnosi, że z uwagi na to, iż zasada niezawisłości władzy sądowniczej jest mocno zakorzeniona zarówno w porządku prawnym Unii Europejskiej, jak i w porządku prawnym EOG, następnym zagadnieniem, które trzeba rozważyć, jest to, co ta zasada implikuje. W tym względzie Trybunał Sprawiedliwości określił szereg kryteriów, w odniesieniu do których dokonuje rozróżnienia pomiędzy aspektem zewnętrznym a aspektem wewnętrznym¹⁴.
- 13 „Aspekt zewnętrzny” odnosi się do istnienia gwarancji służących ochronie (członków) organów sądowych przed jakąkolwiek formą ingerencji i nacisków zewnętrznych, które mogą zagrozić niezależności i bezstronności rozważań i podejmowania decyzji w sprawie przedłożonej im do rozstrzygnięcia. Innymi słowy, sąd musi mieć możliwość działania w sposób w pełni autonomiczny, a przy tym nie może podlegać żadnej hierarchii służbowej (lub innej) ani być podporządkowany innemu organowi inaczej niż w normalnym trybie odwołania na drodze sądowej i nie może otrzymywać nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek zewnętrznego źródła¹⁵.
- 14 Jedną z gwarancji wyraźnie wymienionych przez Trybunał jest ochrona przed usunięciem z urzędu¹⁶. Gdyby taka możliwość miała istnieć, mogłaby potencjalnie skutkować autocenzurą sędziów przy ocenie przedłożonych im spraw¹⁷. Inne takie gwarancje mogą obejmować zakaz przenoszenia sędziego na inne stanowisko sędziowskie bez jego wyraźnej zgody lub gwarancję, że warunki powołania sędziego pozostaną niezmienione przez czas trwania tego powołania, chyba że zainteresowana osoba wyrazi na to zgodę lub istnieją obiektywne przyczyny kwestionowania jej zdatości do pełnienia stanowiska. **[Or. 5]**

¹³ Ibidem, pkt 25.

¹⁴ Wyrok z dnia 19 września 2006 r., Graham J. Wilson/Ordre des avocats du barreau de Luxembourg, C-506/04, EU:C:2006:587, pkt 50, 51; ww. wyrok C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, pkt 44.

¹⁵ Wyżej wymieniony wyrok C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo.

¹⁶ Ibidem, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo.

¹⁷ Zobacz mutatis mutandis w sprawie dotyczącej organów nadzorczych w dziedzinie ochrony danych osobowych wyrok z dnia 8 kwietnia 2014 r., Komisja/Węgry, C-288/12, EU:C:2014:237, pkt 53.

- 15 Drugi aspekt niezawisłości dotyczy bezstronności członków organów sądowych z punktu widzenia obiektywności w stosunku do spraw, które mają rozpatrzyć, a także braku uprzedzeń i interesu związanego z wynikiem postępowania.
- 16 Ponadto Trybunał EFTA zauważył w kontekście zapewnienia zgodności z prawem swojego własnego składu, że istotne jest nie tylko to, by sędziowie byli niezawisli i sprawiedliwi, muszą oni także sprawiać takie wrażenie. Co więcej, utrzymanie niezawisłości sędziowskiej wymaga, by odpowiednie zasady powoływania sędziów, określone w art. 30 PUNTS, były ściśle przestrzegane. Jakkolwiek inne podejście mogłoby prowadzić do erozji publicznego zaufania do Trybunału i tym samym podważyć jego wizerunek jako organu niezawisłego i bezstronnego¹⁸. Te same rozważania odnoszą się do sądów krajowych bez względu na to, czy działają one w charakterze sądów europejskich, czy nie.
- 17 W tym kontekście i na bardziej strukturalnym szczeblu można odnieść się do zasady zachowania poziomu ochrony lub zakazu pogarszania¹⁹. Zgodnie z tą zasadą po osiągnięciu pewnego poziomu ochrony niezawisłości władzy sądowniczej nie powinno się osłabiać gwarancji przyjętych w tym celu. Gdy dane państwo osiągnęło pewien poziom ochrony w dziedzinie o tak istotnym znaczeniu konstytucyjnym jak poszanowanie praworządności, poziom ten powinien stać się standardem, którego państwo to musi cały czas przestrzegać, rozważając późniejsze dostosowania. W istocie można twierdzić, że to pojęcie jest w pewnym zakresie odzwierciedlone w art. 49 TUE, odczytywanym w związku z art. 7 TUE, w tym znaczeniu, że mechanizm sankcyjny przewidziany w tym ostatnim przepisie można uruchomić w razie wystarczająco poważnego naruszenia wartości określonych w art. 2 TUE, do których przestrzegania zainteresowane państwo członkowskie zobowiązało się nie tylko w chwili przystąpienia, ale także po owej chwili („zobowiązanie do ich promowania”).

4. Znaczenie niezawisłości władzy sądowniczej w Unii/EOG

- 18 Osiągnięcie celów traktatów Unii Europejskiej i porozumienia EOG zależy w znacznej części od czujności jednostek i podmiotów gospodarczych oraz ich gotowości do dochodzenia przed sądami krajowymi praw wynikających z odpowiednich traktatów, jak wskazuje na to także motyw ósmy porozumienia EOG [Or. 6], który sam stanowi echo doniosłego wyroku van Gend en Loos²⁰. To sądy krajowe w Unii Europejskiej i EOG są podstawowym kanałem, za pośrednictwem którego jednostki i firmy są w stanie dochodzić swoich praw związanych z rynkiem wewnętrznym. Gdy sądy krajowe mają orzec w kwestiach posiadających wymiar unijny lub wymiar EOG, działają one w ramach

¹⁸ Wyżej wymienione orzeczenie Trybunału EFTA w sprawie E-21/16, Pascal Nobile i DAS Rechtsschutz-Versicherungs AG, O, pkt 16.

¹⁹ Zobacz na przykład Europejska Karta Statusu Sędziego (niewiążąca), pkt 1.1, sporządzona w ramach Rady Europy.

²⁰ Wyrok z dnia 5 lutego 1963 r., Van Gend en Loos, 26/62, EU:C:1963:1, s. 12.

europejskiej współpracy sądowej i pełnią powierzone im wspólnie z sądami europejskimi zadanie służące zapewnieniu poszanowania prawa w wykładni i stosowaniu, odpowiednio, traktatów Unii Europejskiej i porozumienia EOG²¹. Czyniąc to, wypełniają one nałożony na państwo obowiązek współpracy, wyrażony w art. 4 ust. 3 TUE i w art. 3 akapit pierwszy porozumienia EOG.

- 19 Choć ustanowione w art. 267 TFUE i w art. 34 PUNTS warunki współpracy sądowej różnią się pod pewnymi istotnymi względami, jest jednak jasne, że w obu sytuacjach taka współpraca opiera się na wzajemnym zaufaniu pomiędzy uczestniczącymi sądami. W obu przypadkach sąd europejski, do którego zwrócono się o udzielenie wskazówek co do prawa Unii/EOG, musi mieć pewność, że sąd odsyłający zastosuje wydany przez niego wyrok w całości i wiernie względem sprawy, którą rozpoznaje. Tylko w ten sposób można osiągnąć cel jednolitej wykładni i stosowania prawa Unii/EOG, a to z kolei wymaga, by dane sądy krajowe były w stanie zastosować orzeczenie (lub opinię doradczą), o które się zwróciły, w sposób całkowicie niezawisły i opierając się jedynie na prawie. Jeśli sąd krajowy nie działa (nie wydaje się działać) w sposób w pełni niezawisły i (przykładowo) może okazać się podatny na wpływ zewnętrzny przy wykonywaniu orzeczenia jednego z sądów europejskich, to a fortiori stanowi to zagrożenie dla celu jednolitej wykładni i stosowania prawa Unii/EOG. W takiej sytuacji zostałaby podważona sama istota współpracy sądowej ustanowionej odpowiednimi traktatami.
- 20 To właśnie dlatego zarówno Trybunał Sprawiedliwości, jak i Trybunał EFTA przywiązują takie znaczenie do niezawisłości danego organu sądowego w odniesieniu do kryteriów, które stosują przy definiowaniu terminu „sąd” w rozumieniu art. 267 TFUE i art. 34 PUNTS²². Tylko sądy, które spełniają wymóg niezawisłości, są w stanie przedkładać pytania sądom europejskim w kontekście wypełniania zadania polegającego na ochronie w ich krajowym porządku prawnym praw osób fizycznych i prawnych wynikających z porządku Unii/EOG. [Or. 7]
- 21 Jednocześnie należy także wskazać, że cel, jakim jest zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa, nie jest celem samym w sobie, ale służy stworzeniu równych warunków rynkowych dla podmiotów gospodarczych w całym EOG. W tym znaczeniu służy on osiągnięciu „ogólnej równowagi korzyści, praw i obowiązków Umawiających się Stron”, jak to stwierdza motyw czwarty porozumienia EOG. Urząd Nadzoru podnosi, że z tego względu istnieje

²¹ Wyżej wymieniony wyrok C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, pkt 33.

²² Trybunał EFTA stwierdził w wyroku z dnia 16 grudnia 1994 r. w sprawie E-01/94, Ravintoloitsijain Kustannus Oy Restamark [1994–1995] EFTA Cl. Rcp. 15: „Należy zatem rozważyć, czy organ zwracający się o opinię doradczą jest ustanowiony ustawą, istnieje stale, wydaje wiążące orzeczenia, jest związany zasadami kontrydiktoryjności, stosuje zasady państwa prawa i jest niezawisły”. Zobacz także ww. wyrok C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo.

bezpośredni związek pomiędzy gwarancją niezawisłości władzy sądowniczej w państwach Unii/EOG a osiągnięciem zasadniczych celów TFUE i porozumienia EOG.

- 22 W konsekwencji nie można uznać, by jakikolwiek środek mający wpływ na niezawisłość władzy sądowniczej w którymkolwiek państwie Unii/EOG miał charakter czysto wewnętrzny odnośnie do tego państwa. Przeciwnie, utrzymanie przestrzegania tej podstawowej zasady państwa prawnego jest wspólną kwestią dla całej Unii i dla całego EOG.

5. Zastosowanie do sytuacji w postępowaniu głównym

- 23 W odesłaniu prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Sąd Najwyższy żywi wątpliwości co do zgodności z zasadami nieusuwalności sędziów, skutecznej ochrony sądowej i państwa prawnego w szczególności dwóch środków dotyczących ustroju Sądu Najwyższego, które weszły w życie w dniu 3 kwietnia 2018 r. Pierwszy z tych środków odnosi się do obowiązkowego obniżenia wieku przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego. Drugi środek przewiduje możliwość zachowania stanowiska przez sędziego Sądu Najwyższego po osiągnięciu nowego obowiązkowego wieku przejścia w stan spoczynku, co zależy jednak wyłącznie od uznania Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
- 24 W tym względzie należy najpierw zauważyć, że państwa członkowskie jako takie zachowują kompetencje w odniesieniu do ustalania wieku przejścia na emeryturę dla danego zawodu w swojej jurysdykcji. Jednakże, czyniąc to, muszą one przestrzegać pewnych ograniczeń wynikających z jednej strony z zasady pewności prawa, a z drugiej strony ze szczególnych cech zawodu, który ma być poddany planowanym środkom.
- 25 W przypadku sędziów, którzy zajmują pozycję o szczególnym znaczeniu w porządku konstytucyjnym każdego państwa demokratycznego – odrębną i funkcjonalnie oddzielną od władz ustawodawczej i wykonawczej – istnieje tym więcej powodów, by zachować należytą staranność przy wprowadzaniu jakichkolwiek zmian w ich statusie. **[Or. 8]**
- 26 Jak Urząd Nadzoru podniósł powyżej w pkt 13 niniejszych uwag, podstawowym założeniem powinno być to, by każda osoba, która została powołana na stanowisko publiczne jako sędzia, mogła je pełnić do zakończenia okresu wyznaczonego dla pełnienia tego stanowiska, chyba że osoba ta wyjątkowo przestaje spełniać wymogi związane z tym stanowiskiem (w takim przypadku stosuje się specjalne procedury w celu usunięcia ze stanowiska) lub z innych powodów za jej zgodą²³. W każdym razie w przypadku wprowadzania takich

²³ Wyżej wymieniony wyrok C-288/12, Komisja/Węgry, pkt 55.

fundamentalnych zmian powinien przynajmniej obowiązywać okres przejściowy²⁴.

- 27 W omawianej sprawie obniżenie wieku przejścia w stan spoczynku członków Sądu Najwyższego ze skutkiem natychmiastowym i bez zapewnienia, w ramach środków przejściowych, sędziom, których to dotyczy, jakiegokolwiek możliwości wyrażenia zgody na tę zmianę okresu piastowania ich stanowiska, jest wyraźnie sprzeczne z założeniami dotyczącymi niezawisłości władzy sądowniczej, o których mowa w części 3. Środek ten sprowadza się bowiem do usunięcia zainteresowanych sędziów z powodów innych niż powody, które mają zastosowanie w wyjątkowych okolicznościach i do których stosują się zwykle szczególne gwarancje proceduralne.
- 28 Drugi środek wymieniony przez Sąd Najwyższy dotyczy możliwości pozostania na stanowisku przez sędziów tego sądu, którzy osiągnęli nowy, niższy wiek przejścia w stan spoczynku, co jest uzależnione ostatecznie od uznaniowej zgody Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Choć, ogólnie mówiąc, powołanie sędziów przez władzę wykonawczą nie jest samo w sobie sprzeczne z zasadą niezawisłości władzy sądowniczej, ważne jest, by po ich powołaniu sędziom zapewnić możliwość pełnia ich funkcji bez jakiegokolwiek bezpośredniego lub pośredniego wpływu²⁵, w szczególności ze strony władzy wykonawczej. W przypadku opisanych przez Sąd Najwyższy we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym środków, w ramach których decyzja o przedłużeniu czasu pozostawania na stanowisku zależy w pełni od uznania władzy wykonawczej i brak jest możliwości odwołania się od takiej decyzji do niezależnego organu, istnieje oczywiste ryzyko, że sędziowie chcący pozostać na stanowiskach będą podatni na wpływ zewnętrzny. Konkretniej, w oczekiwaniu na prawdopodobny wynik oświadczenia o woli pozostania na stanowisku po osiągnięciu obowiązkowego wieku przejścia w stan spoczynku sędzia może wstrzymać się od zajmowania pozycji, które mogą zmniejszyć jego szanse na pozostanie na stanowisku, lub – przeciwnie – może przyjmować pozycje, które mogą przyczynić się do osobiście korzystnego dla niego rezultatu. Jest oczywiste, że w takiej sytuacji nie może być mowy o bezstronności ani nawet o pozorach takiej bezstronności. **[Or. 9]**
- 29 Podsumowując, Urząd Nadzoru chciałby dodać, że podając w wątpliwość niezawisłość Sądu Najwyższego, a tym samym cały system sądowniczy, Rzeczpospolita Polska także podważyła zaufanie, jakie powinny mieć podmioty prywatne wobec sądu, gdy dochodzą swoich praw na podstawie traktatów Unii Europejskiej i porozumienia EOG²⁶. To z kolei sprowadza się do naruszenia obowiązku powstrzymywania się od podejmowania wszelkich środków, które

²⁴ Ibidem, pkt 68.

²⁵ Wyrok ETPC z dnia 3 lipca 2007 r. w sprawie Flux przeciwko Mołdawii (nr 2), skarga nr 31001/03, § 27.

²⁶ Zobacz pkt 20 niniejszych uwag na piśmie.

mogą zagrażać urzeczywistnieniu celów zarówno traktatów Unii Europejskiej, jak i porozumienia EOG, jak przewidziano, odpowiednio, w art. 4 ust. 3 akapit trzeci TUE i w art. 3 akapit drugi porozumienia EOG.

6. Wnioski

- 30 W rezultacie Urząd Nadzoru proponuje, aby na dwa pierwsze pytania przedłożone przez Sąd Najwyższy Trybunał Sprawiedliwości udzielił odpowiedzi twierdzącej.

James Stewart
Watson

Ingibjörg-Ólöf
Vilhjálmsson

Catherine
Howdle

Carsten
Zatschler

Pełnomocnicy Urzędu Nadzoru EFTA

